

Rakendusuring “Meditiiniliste makroseente kasvusubstraadi biotehnoloogia”

2006-2008

Materjaliuuringute
teaduskeskus

Tallinna Tehnikaülikool

Sissejuhatus

- **Meditsiiniliste makroseente kasvusubstraadi biotehnoloogia** rakendusauuringut teostati aastatel 2006 – 2008 Tallinna Tehnikaülikooli Materjaliuuringute teaduskeskuses.
- Uuriti võimalusi kasutada meditsiiniliste seente kasvatamiseks erinevaid põllumajanduse ja metsatööstuse tootmisjääke (saepuru, hakkepuu, puukoor, kliid, põhk, sõklad).
- Projekti raames on katsetatud mitmeid uudseid tehnoloogilisi võtteid seente kultiveerimiseks sobiva tooraine töötlemisviisi leidmiseks.
- Lõppenud projekt täitis järgmised ülesanded:
  - seente kasvusubstraadina on leitud ja praktikas järele proovitud erinevaid tootmisjääke;
  - kasvusubstraadi steriliseerimiseks on leitud alternatiivseid meetodeid.

Projekti täitjad

- Jaak Kaldma (2006-2008), teaduste doktor, ideede autor, projekti täitja, mikro-bioloogiliste tööde ja eksperimentide teostamine;
- Tõnu Kurisoo (2006-2007), magister, ideede autor, projekti täitja, mikro-bioloogiliste tööde ja eksperimentide teostamine ning patendiuuringud;
- Urve Kallavus (2006-2008), habil. keemiadoktor, projekti juht, TTÜ Materjaliuuringute teaduskeskus, juhataja, professor.

Seened

Seeni umbes 1,5 miljonit,
neist uuritud 14000 liiki

Tinglikult söödavaid – 2000 liiki

Söödavaid - 300 – 400 liiki

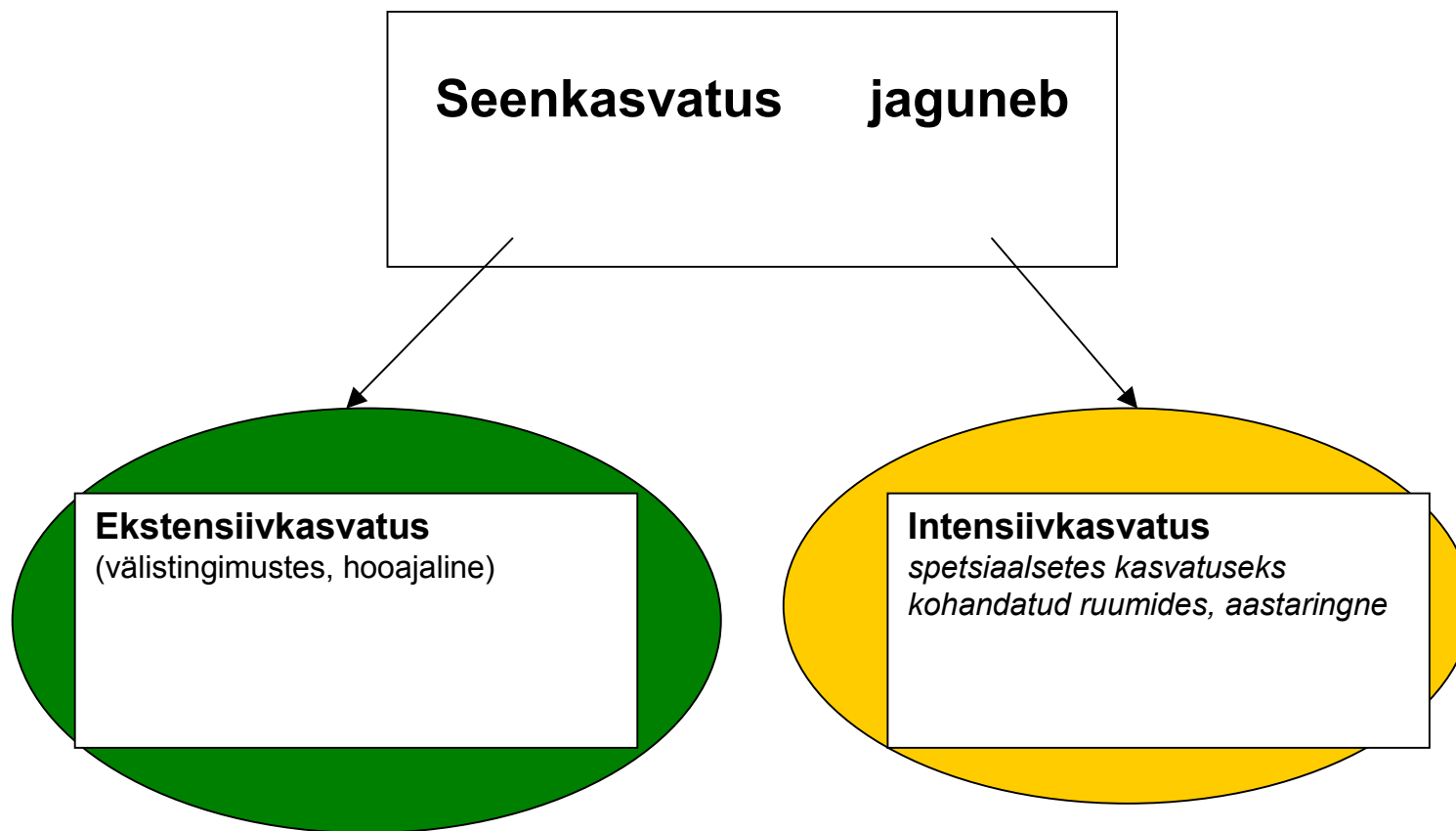
Kommertsväärtus – 40 liigil

Tööstuslik tootmine – 25 liigil

Enamus söögiseeni (75%) vajavad kasvuks
müoriisat

TTÜ1918

Cantharellus cibarius - Harilik kukeseen

TTÜ1918

Morchella esculenta - ümarmürkel

Oregon Black Truffles

Tuber gibbosum

C. Lefevre

Leucangium carthusiana

black truffles

Kultiveeritavad seened

<i>Agaricus bisporus</i> (Portobello, cremini)	button mushroom, portobella, cremini	aedšampinjon
<i>Agaricus subrufescens</i> (<i>A.blazei</i>)	Agaricus Blazei Murill Mushroom	
<i>Lentinula edodes</i> (shitake)	shiitake	shiitake
<i>Pleurotus spp.</i> (<i>P.ostreatus</i> , <i>P.eryngii</i> , <i>P.cornucopiae</i>)	Oyster , king oyster,	<i>austerserik, kuningservik,</i> trompetservik
<i>Auricularia polytricha</i> , <i>Auricularia-auricularia-judae</i>	cloud ear, wwood ear, Judas's ear	paljas kõrvtarrik
<i>Tremella fuciformis</i>	Snow fungus, silver tree-ear,	
<i>Flammulina velutipes</i> (Enokitake)	golden needle mushroom	puidu-sametkõrges
<i>Hypsizygus tesselatus</i> , <i>H.marmoreus</i> ,(shimeji)	Beech Mushroom	marmor
Pholiota nameko (nameko)	Viscid mushroom	
<i>Grifola frondosa</i> (Maitake)	Hen of the Woods, Sheep's Head	leht-kobartorik
<i>Hericium erinaceus</i>	Lion's Mane, Hedgehog	
<i>Dictyophora indusiata</i>	crinoline stinkhorn, veiled lady	

TTÜ1918

Kultiveeritavad seened

<i>Stropharia rugosoannulata</i>	king stropharia	
<i>Lepista nuda</i>	blue-leg	lilla ebaheinik
<i>Agrocybe aegerita</i>	Chestnut mushroom, Velvet pioppino	
<i>Ganoderma lucidum (reishi)</i>	reishi	lakkvaabik, läikvaabik
<i>Trametes versicolor</i>	Turkey Tail	
<i>Inonotus obliquus</i>	chaga	must pässik
<i>Volvariella volvacea</i>	straw mushroom	tume tupplehik
<i>Sprassis crispa</i>	cauliflower	kährik

TTÜ1918

Agaricus bisporus -aedšampinjon

Portobello

A.blazei

Lentinula edodes - shiitake

Lentinula edodes - shiitake

shiitake

Shiitake

Pleurotus ostreatus - austerservik

P.ostreatus- austerservik

Pleurotus ostreatus - austerservik

P.Eryngii - kuningservik

TTÜ1918

P.Eryngii - kuningservik

TTÜ 1918

P. cornucopiae

Auricularia polytricha

TTÜ1918

A.auricula-judae

Tremella fuciformis

Tremella fuciformis

TTÜ1918

Flammulina velutipes

Flammulina velutipes

TTÜ1918

Hypsizygus tessulatus

Hypsizygus marmoreus

农业部食用菌产品质量监督检验测试中心（上海）

“Seenevabrikus”

TTÜ1918

Pholiota nameko

TTÜ1918

Grifola frondosa-leht-kobartorik

TTÜ1918

Grifola frondosa-leht-kobartorik

Grifola frondosa - leht-kobartorik

Grifola frondosa

TTÜ1918

Hericium erinaceus

H. coralloides

Dictyophora indusiata

TTÜ1918

Stropharia rugosoannulata

TTÜ1918

Lepista nuda

TTÜ1918

Lepista nuda

TTÜ1918

Agrocybe aegerita

TTÜ1918

Ganoderma lucidum-läikvaabik

Ganoderma lucidum-läikvaabik

Ganoderma lucidum-läikvaabik

Ganoderma lucidum-läikvaabik

Ganoderma lucidum-läikvaabik

Trametes versicolor

Kasekäsnn – must pässik
Inonotus obliquus

Inonotus obliquus(chaga)

Volvariella volvacea

copyright Rose M. Dähncke

Volvariella volvacea

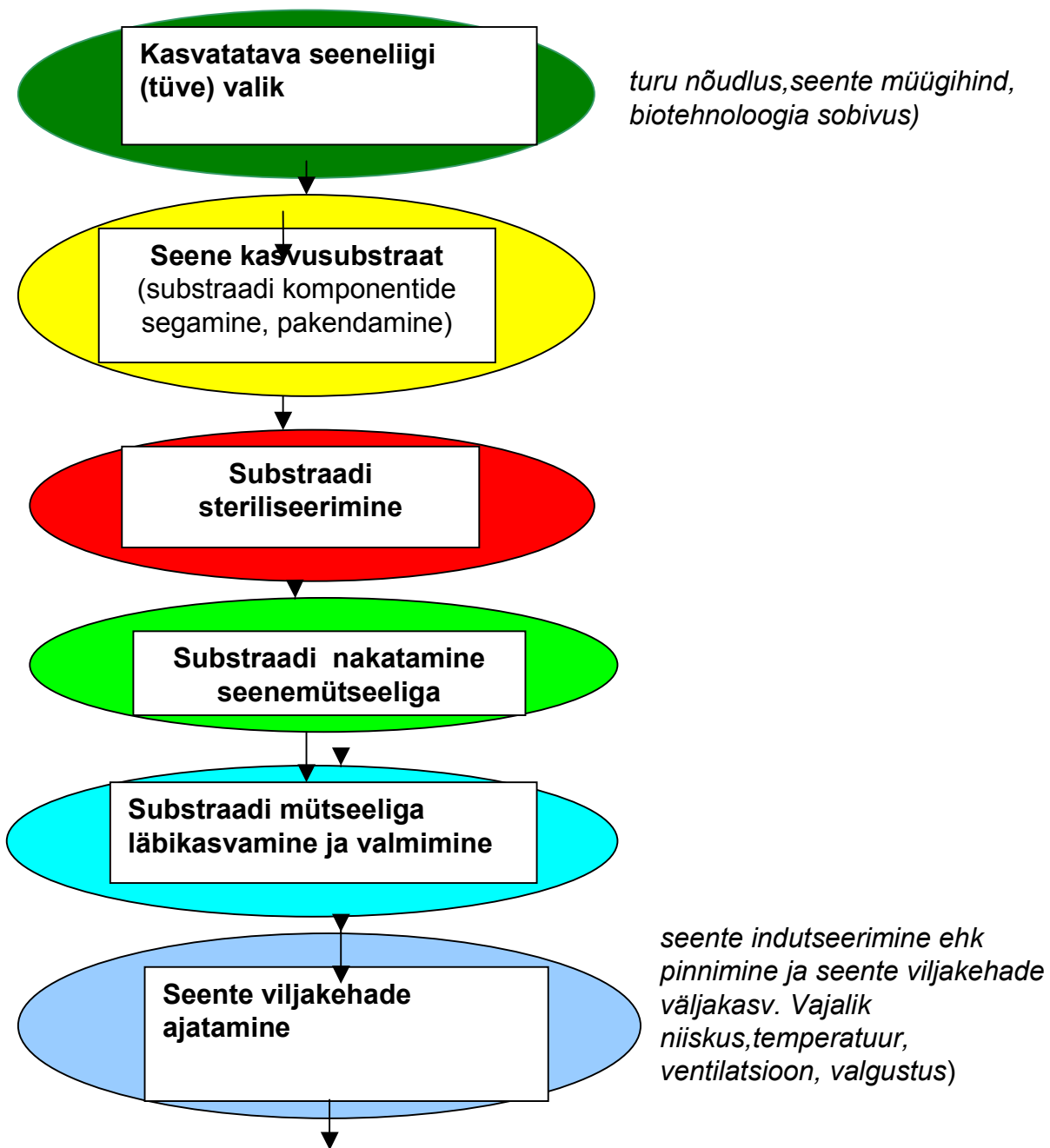

TTÜ1918

KULTIVEERITAVATE LIIKIDE PINGERIDA

Liigid	%
Agaricus bisporus/ A.bitorquis	31,8
Lentinus edodes	25,4
Pleurotus spp.	14,2
Auricularia spp.	7,9
Volvariella volvacea	4,6
Flammulina velutipes	3,0
Tremella spp.	2,1
Hypsizygus spp.	1,2
Pholiota spp.	0,9
Grifola frondosa	0,5
Ülejäänud	8,4

Seenekasvatamise skeem

Valitud uuringu põhjendus

- Millist seent kasvatada?
- Valisime **shiitake**
- on mudelobjektiks seenekasvatuses
- kasvab puidul, mida Eestis jagub
- hea söögiseen ja hinnatud ka meditsiiniliste omaduste poolest
- Värskete seente pikk turustusaeg (3 nädalat)
- Seente biotehnoloogias 2 olulist lõiku - **külvimütseel** ja **kasvusubstraat**, millest sõltub seente saagis.
- Mütseeli tootmine toimub seenekasvatusest eraldi spetsialiseerunud ettevõtete poolt
- mikrobioloogiline töö vajab kõrget kvalifikatsiooni
- kallist sisseseadet ja selle maksimaalset ärakasutamist
- eraldatust muust tootmisest (steriilsuseprobleemid)
- Seente kasvusubstraadi kvaliteet on kõige olulisem biotehnoloogias!

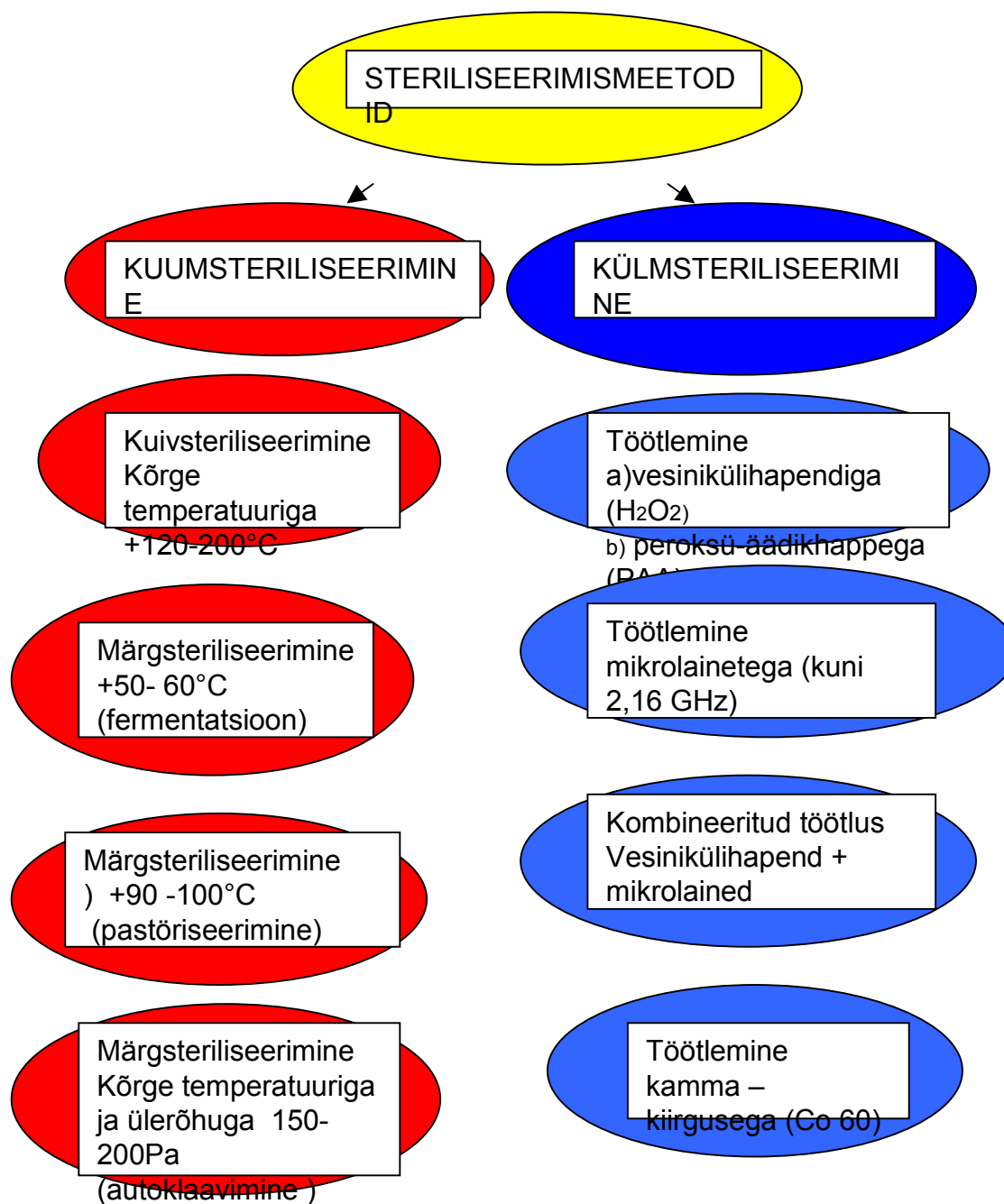
TTÜ1918

Uurimistöö eesmärk

- Leida **alternatiivseid substraadi steriliseerimise võimalusi.**
- Oluline on substraadi koostis ja steriilsus.
- Reeglina valitakse lähtuvalt substraadist seenetüved.
- Steriliseerimismeetodid sõltuvad kasvatatava seene liigist ja substraadi koostisest.

TTÜ1918

Uuringust tulenevad järeldused

- Saepurust graanulitel ja granuleeritud kliide segul on võimalik ilma täiendava steriliseerimiseta kasvatada shiitake mütseeli.
- Vesinikülihapendi/peroksüaadikhappe ja mikrolainete koostoimel on võimalik substraati steriliseerida ja selliselt steriliseeritud substraadil ka mütseeli kasvatada.
- Substraati on võimalik kasvatada õhukestes (5-7 mikroni paksustes) polüetüleenkottides, mis võimaldab vältida kalleid õhufiltriga varustatud polüpropüleenist kotte.
- Substraati võimaldab efektiivselt steriliseerida gammakiirgus (CO_{60}).

TTÜ1918

TTÜ 1918

TTÜ1918

TTÜ 1918

TTÜ1918

